

**Hrvatska agencija za poštu i
elektroničke komunikacije
Jurišićeva 13
10 000 Zagreb**

Fax: +385 (0)1 4920 227

Zagreb, 15.12.2011. godine

PREDMET: Javna rasprava o izradi i primjeni troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu

Poštovani,

ovim putem trgovačko društvo Amis Telekom d.o.o., Bani 75, 10 010 Zagreb (u daljnjem tekstu: AT) podnosi odgovore, prijedloge i mišljenja na konzultacijski dokument u sklopu javne rasprave o izradi i primjeni troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu, a koju javnu raspravu je Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije otvorila dana 15. studenog 2011. godine.

U uvodu komentara ove javne rasprave AT želi naglasiti potrebu za što većom razinom transparentnosti ovih troškovnih modela – a posebno modela za međupovezivanje u nepokretnoj mreži. Razlog tomu nije samo verifikacija točnosti određivanja HT-ovih troškovnih modela, već i činjenica da je trenutno cijena zaključivanja poziva u mrežu operatora nužno vezana uz iznos cijene koja je određena HT-u. Po analizi tržišta javne govorne usluge određen je faktor asimetrije u odnosu na cijene HT-a, ali 2012. godina je zadnja godina primjene tog faktora. Nakon tog perioda, po trenutnoj regulativi, cijena terminacije poziva će biti jednaka HT-ovom. AT izražava sumnju da se može *a priori* smatrati da će troškovi terminacije poziva HT-a nužno biti jednaki onima koje imaju alternativni operatori – koji predstavljaju niz operatora vrlo različitih veličina i poslovnih modela.

Pitanje 1:

AT se slaže sa korištenjem modela „odozdo prema gore“. Svi nedostaci vezani uz taj model, pogotovo vezani uz „efekt uskog grla“ mogu se prevenirati specijalnim modifikacijama kad se takvi slučajevi utvrde.

Pitanje 2:

AT se u potpunosti slaže sa korištenjem LRAIC+ modela za sve usluge, osim specifičnosti usluge terminacije poziva.

Pitanje 3:

AT podržava korištenje modela b) tj. „odozgo prema dolje“ sa prilagodbama učinkovitosti uz prijedlog provjere svih pretpostavki putem modela d) tj. modela usporedivih vrijednosti. Kod svih koraka koje se temelje na pretpostavkama (kao što je u primjeru pretpostavka smanjenja broja kvarova učinkovitog operatora) smatramo da te pretpostavke moraju biti potvrđene alternativnim metodama. U vezi toga, upozoravamo da se kao usporedne vrijednosti ne mogu koristiti podaci od HR operatora – nema garancije da HR operatori ispravno i potpuno vode takve evidencije, a kod jednog dijela tih inputa oni se mogu preklapati s akcijama na strani HT-a.

Pitanje 4:

Pitanje raspodjele tj. alokacije troškova jedno je od najvažnijih za kreiranje troškovnog modela. Bez obzira na ispravnost svih ostalih dijelova modela, primjenom određenih alokacijskih faktora rezultati cijelog modela se mogu „namjestiti“ na vrijednost koja odgovara jednoj strani tj. strani na koju se primjenjuje troškovni model. Iako je korištenje „prema potrebnom kapacitetu“ preferirano, njen veliki nedostatak je nedostatak transparentnosti zbog zaštite poslovnih podataka. Time se drugim sudionicima onemogućuje provjera tih podataka. AT predlaže da se skine poslovna tajna sa nekih internih podataka o funkcioniranju HT-ove mreže za koje nema realnih mogućnosti da se mogu iskoristiti na tržištu jer su vrlo specifični i interesantni samo vrlo uskom krugu stručnjaka. HAKOM može te podatke predstaviti u nekim agregiranim oblicima ili putem prikladnih omjera koji bi alternativnim operatorima omogućilo da usporede te vrijednosti sa vlastitima i da ih shodno tome komentiraju.

Primjena *Shapley-Shubik* metode u tom smislu je preferirana, no njeni rezultati trebaju biti verificirani stvarnim podacima.

Pitanje 5:

AT je mišljenja da je primjena drugačijeg pristupa za raspodjelu zajedničkih i združenih troškova između svjetlovodne i bakrene infrastrukture u pristupnoj mreži primjenjiva na troškove kabelaške kanalizacije.

Pitanje 6:

U načelu AT se slaže sa primjenom EMPU metode. Slažemo se i s komentarom u vezi Ramsey-Boiteux metodom da je vrlo teško procijeniti elastičnost cijena usluga pogotovo u pogledu vladajućeg tržišnog položaja HT-a i njegove financijske i marketinške moći.

No, ključni faktor je udio općih troškova u ukupnim troškovima. Na primjeru iz Tablice 4. taj je udio je ispod 10% što je prihvatljivo. No, u slučaju da u stvarnim podacima taj omjer bude značajno veći – npr. veći od 20% onda treba pristupiti detaljnijoj analizi općih troškova. Tada bi se opći troškovi trebali podijeliti na funkcionalne segmente koje onda pojedinačno treba alocirati na usluge korištenjem prikladnog *benchmarka* koji najbolje opisuje ovisnost radnog opterećenja tog segmenta. Npr. pravna služba – broj računa, troškovi ureda – prihodi itd.

HAKOM svakako treba navesti koji troškovi su uključeni u opće troškove – specifikacija tih troškova (ne i iznosa) se nikako ne može smatrati poslovnom tajnom.

Pitanje 7:

AT se slaže da promjena u cijenama imovine i količini izlaznih proizvoda mogu u elektroničkim komunikacijama biti značajni.

Pitanje 8:

AT se slaže sa modelom korištenja ekonomskog vijeka trajanja imovine. Općenito podržavamo da HAKOM propiše amortizacijske i deprecijacijske periode za pojedine klase troškova koje će onda standardno koristiti u svim postupcima i/ili sporovima koji uključuju razmatranje nekih troškovnih struktura.

Pitanje 9:

Već po samoj namjeni troškovnih modela u svrhu određivanja cijena reguliranih usluga automatski se isključuje mogućnost da se u njih ugrade troškovi koji nisu vezani uz te usluge. Time se trošak radnog kapitala koji nije vezan uz usluge na koji se odnose troškovni modeli ne smiju uključiti u njega.

Pitanje 10:

Slažemo se sa stavom HAKOM-a već iz razloga što se usluge na koje se odnose ovi troškovni modeli već ustaljeni poslovi

Pitanje 15:

AT smatra da je razmatranje poglavlja 5.3.2.2. na izvjestan način proizvoljno i da korištene analogije ne reprezentiraju na ispravan način trenutno stanje u RH. AT ne vidi 4-5 nezavisnih mrežnih infrastruktura za povezivanje svih velikih gradova, a pogotovo ne 1-2 nezavisnih infrastruktura (uz onu od monopolista) za povezivanje manjih gradova.

Pitanje 16:

AT se slaže da se za modeliranog operatora koristi predloženi tržišni udio. No, kao što smo spomenuli i u uvodu, ne slažemo se da se za potrebe određivanja cijene završavanja poziva za alternativnog operatora koriste cijene koje će ovi modeli pokazati za HT. Te cijene mogu biti vezane uz cijene koje će se odrediti HT-u uz primjenu prikladnog faktora asimetrije. Određivanje tog faktora asimetrije je izvan opsega ove javne rasprave, ali AT smatra da to treba biti na osnovi omjera dolaznih i odlaznih minuta za pojedinog operatora.

Pitanje 20:

AT se slaže s predloženim tipovima tehnologije koje će HAKOM uzeti u obzir kod modeliranja troškova nepokretne jezgrene mreže.

Pitanje 21:

AT se slaže s predloženom pristupu.

Pitanje 22:

AT se slaže s odabirom scorched node.

Pitanje 23:

AT bi dodao na popis usluga i poseban virtualni kanal za nadzor korisničke opreme.

Pitanje 24:

Korištenje postupnog određivanja cijena bi moglo biti nužno u nekim situacijama, ali u tom slučaju treba uzeti u obzir i financijsku situaciju strane koja će najviše biti pogođena spuštanjem cijena te odobriti „glide-path“ u slučaju manjih operatora koji su financijski nestabilniji dok veliki operatori i bivši monopolist imaju veću mogućnost podnošenja naglog pada prihoda.

Pitanje 25:

U nekim slučajevima bi bilo potrebno koristiti gradijent, ali AT bi podržao ukidanje vremena jačeg i slabijeg prometa u fiksnim mrežama.

Pitanje 26:

AT izrazito podržava provođenje usklađenja cijena u slučaju da su cijene pristupa manje od maloprodajnih pretplata. Navedena praksa vjerojatno nije u skladu ni sa Zakonom o tržišnom

natjecanju. Alternativni operatori nikako nisu u mogućnosti konkurirati takvim uslugama jer to zahtjeva stvaranje dovoljno velike baze korisnika da se od profita ostvarenog na dodatnim uslugama poput telefonskih poziva. U vremenu potrebnom za dosizanje potrebnog broja korisnika, alternativni operator ostvaruje operativni gubitak, dok bivši monopolist, sa već postojećim korisnicima bez problema ostvaruje dobit na takvim uslugama. Time se postiže istiskivanje konkurencije na pojedinim segmentima korisnika.

Pitanje 27:

AT se slaže da se iz obračuna troškova za LLU isključe troškovi linija koje vjerojatno neće biti izdvojene u u srednjoročnom razdoblju.

S poštovanjem,
Amis Telekom d.o.o.